

Voor dit college lezen we een artikel over de eerstetaalverwerving van bepaalde morfologische verschijnselen. Het artikel is van de hand van Wim Zonneveld die hoogleraar Engelse taalkunde (in het bijzonder de fonologie) is aan de Universiteit Utrecht en al een aantal jaren (vaak met Mieke Trommelen) publiceert over de morfologie van het Nederlands. Het artikel is verschenen in de *Nieuwe Taalgids*, een tijdschrift dat sinds enkele jaren is opgegaan in het tijdschrift *Nederlandse Taalkunde*. Lees het artikel in zijn geheel goed door.

We volgen de transparante indeling van het artikel. Paragraaf 2 bevat een uiteenzetting van de (taalkundige) Righthand Head Rule (in het vervolg RHR) die uitspraken doet over de categorie, het geslacht en de semantiek van gelede woorden in relatie tot hun structuur. In dit artikel speelt vooral het geslacht een belangrijke rol. We zouden de centrale vraag van het artikel kunnen formuleren als: speelt de Righthand Head Rule een actieve rol tijdens de verwerving van morfologisch geslacht van woorden? In de paragrafen 3, 4 en 5 worden achtereenvolgens drie verschillende onderzoeken besproken die licht werpen op deze vraag. Ten slotte bevat paragraaf 6 de belangrijkste conclusies.

Zonneveld (hierna: Z.) gaat er blijkens (3) (op p. 38 van het artikel) vanuit dat het morfologisch geslacht van ongelede woorden grotendeels (hij maakt een uitzondering voor mensaanduidende naamwoorden) arbitrair is.

1. Wat wordt bedoeld met die arbitrariteit? En wat vind je daarvan als je woorden bekijkt als *het paard, het rund, het varken, het veulen, het kalf, het hoen, het kuiken, maar de koe, de stier, de kip, de haan, de zeug, de beer, etc.*?

Lees nu paragraaf 3 (Onderzoek I) nog eens grondig door.

2. In de eerste alinea van paragraaf 3 geeft Z. twee redenen voor de ondergrens van 3 jaar bij de keuze van proefpersonen. De eerste is dat kinderen op die leeftijd nog geen verschil zouden maken tussen *het* en *de*; en in de tweede plaats omdat in hun ‘fonetische output’ vaak zo onduidelijk is. In hoeverre zijn die redenen daadwerkelijk verschillend?

3. Wat betekent een ‘bekendheidspercentage’ van 98% bij Kohnstamm & De Vries (1966)? (p. 40 eerste alinea).

4. Z. verklaart de gegevens in (9) als volgt. Kinderen beginnen met de veronderstelling dat een woord het lidwoord ‘de’ heeft. Gaandeweg leren ze in het geval van *buro* (en andere ‘het’-woorden) dat dat ‘het’ moet zijn. Stel nu eens dat de gegevens die je in (9) ziet ook zou aantreffen bij een ‘bekend’ ‘de’-woord. Wat is dan je conclusie? Welk onderdeel missen we dus in de redenering van Z.?

5. In de tweede alinea op p. 42 is sprake van een paradox. Wat is die paradox precies?

6. Z. beweert (slotzin tweede alinea p. 42) dat de conclusie dat de RHR actief is bij de proefpersonen bevestigd wordt door het taalgebruik van Daniëlle die consequent *de* gebruikt bij *mest* en *nest*. Maak Z.’s redenering expliciet. Ben je het eens met die redenering? Zie je een mogelijke alternatieve verklaring zonder gebruikmaking van de RHR?

7. In de slotalinea van deze paragraaf komen de geaffigeerde woorden ter sprake. In hoeverre geven die een bevestiging van een actieve rol van de RHR? Zie je mogelijke verklaringen voor de gevonden patronen zonder gebruikmaking van de RHR?

Bestudeer nu paragraaf 4 (Onderzoek II) grondig.

In paragraaf 4.2. worden de resultaten van de test besproken. Onder (13) constateert Z.: “Opvallend genoeg werden fouten tegen het morfologisch geslacht slechts gemaakt in één type samenstelling die van het type (11a)” .

8. Vind je dat ook opvallend? Zo ja, in welke typen had je dan eveneens fouten verwacht? Zo nee, waarom niet? Zegt dit iets over de werking van de RHR?

Onder (11) meldt Z. dat de ‘natuurlijkheid’ van de testwoorden getest is in een zgn. pretest. Hij is niet expliciet over die pretest.

9. Hoe zou je de natuurlijkheid van de testwoorden kunnen testen?

10. In de voorlaatste alinea van p. 44 beweert Z. dat dit tweede onderzoek voor samenstellingen geen evidentie tegen de RHR oplevert en wel evidentie ervoor. Ben je het met die stelling eens? Waarom wel/niet?

Bestudeer nu paragraaf 5 (Onderzoek III)

De tabel in (18) vergt nauwkeurige bestudering omdat het een samenvatting is van een groot aantal gegevens.

11. Met welke uitingen van Bas correspondeert de aanduiding 'he' in de kolom genummerd 10?

12. Wat is er opmerkelijk aan de resultaten van Bas?

Naast de aanduidingen 'he' en 'de' constateert Z. 6 opvallende resultaten die hij in de laatste alinea's van de paragraaf bespreekt.

13. In hoeverre vormen de gegevens in (10) op p. 47 een probleem voor de centrale stelling van het artikel?

Lees tenslotte paragraaf 6 grondig.

14. In de eerste alinea relateert Z. enkele 'fouten' van 7-jarigen in hun taalgebruik. Leg uit wat Z. precies bedoelt en koppel die relativering daarbij aan de begrippen 'aangeboren' en 'aangeleerd'.

Vervolgens maakt Z. enkele opmerkingen ten aanzien van de gevolgde methodologie. Hij beweert dat in de gepresenteerde onderzoeken een midden is gevonden tussen longitudinaal en experimenteel onderzoek.

15. Wat is longitudinaal kindertaalonderzoek? In hoeverre is in de door Z. gepresenteerde onderzoeken sprake van een dergelijke onderzoeksmethode? Welke andere oppositie dan longitudinaal versus experimenteel speelt hier een rol?